

Proč angličtina nevyřeší jazykový problém a proč by se lidé měli učit esperanto? Odpovědi na tyto otázky přináší ve svém příspěvku pod názvem "Jazyková výzva - Tváří v tvář realitě" Claude Piron, přední belgický překladatel a esperantista.
(přepis českého překladu videozáznamu)

Dobrý den,

Možná jsem příliš sebevědomý, když se odvažuji oslovit vás v angličtině, jazyku, který pro mne vždy bude cizí. Ale jsem vděčný za tuto příležitost dosvědčit své zkušenosti na poli jazyků, a doufám, že budete shovívaví, jestliže moje používání angličtiny nedosahuje úroveň, kterou očekáváte. Pracoval jsem v mezinárodních organizacích po celém světě, takže vím zevnitř, jak komunikace funguje, a to jak během velkých shromáždění, tak v malých pracovních skupinách i v každodenním kontaktu s obyvateli.

Moje cesta k jazykové problematice je možná netradiční, protože od dětských let mluvím esperantem. Esperanto je mezinárodní jazyk, který se vyvíjí na základech projektu, který v Polsku spustil jeden mladý muž v roce 1887. Rozšířilo se po celém světě. Používají ho lidé ve více než 120 zemích. Hromadné sdělovací prostředky, politici, většina jazykovědců a „lidé na ulici“ ho celkem ignorují. Esperanto však žije a je každodenně používáno částí obyvatel Země.

Mnozí si myslí, že jazykový problém vyřeší angličtina. Není to pravda. Rození angličtí mluvčí tvoří jen 5 % světové populace a ostatní, schopní ji používat na dobré úrovni představují dalších 5 %. V kontinentální Evropě nedokáže 90 % obyvatel porozumět jednoduchému úryvku z každodenní angličtiny. Každý průměrný Polák a průměrný Ital, Korejec, Portugalec diskutující v angličtině působí jako afazici. Jako by je postihla mozková mrtvice a centrum jazyka v mozku bylo poškozené. Soustavně hledají v paměti potřebná slova, jejich výslovnost je mizerná. Gestikulují, aby nahradili nedostatek slov. Potřebují několik opakování, aby porozuměli a často se jednoduše vzdají, protože snaha vyjádřit se v málo zvládnutém jazyku bere příliš energie. Angličtinu však studovali šest nebo sedm roků, čtyři nebo pět hodin každý týden.

Vyučování angličtiny je hrozné mrhání a příčinou nejsou špatné pomůcky a nepřipravení učitelé, ale angličtina není uzpůsobená požadavkům mezinárodní komunikace. Zúčastnil jsem se stovek mezinárodních zasedání v angličtině, stovek se simultánním tlumočením a stovek v esperantu. Jedinými skutečně živými, jedinými s rovnocennou účastí všech, jedinými, během kterých jsou lidé skutečně spontánní a cítí se přirozeně jsou ty esperantské. Struktura esperanta je taková, že forma, která se v mysli přirozeně nabízí, je správná. Šest měsíců esperanta vás dovede na komunikační úroveň, které byste nedosáhli za šest let v jiném jazyce, včetně angličtiny. Esperanto skutečně šetří náklady, především pokud do nich započítáte i vynaloženou námahu a čas.

Mluvil jsem v esperantu s obyvateli ve více než 50 zemích, od Japonska po Brazílii, od Holandska po Uzbekistán. Vždy se mi to velmi líbilo. V esperantu můžete být sám sebou. V angličtině musí nerodilí mluvčí napodobovat cizí vzory, ačkoliv vědí, že je

nikdy nezvládnou perfektně. Esperanto je zázračné v tom, že můžete zachovat svůj přízvuk, svůj slovosled a stále vám všichni rozumějí. A nikdo se necítí směšný, ponížený nebo jednoduše cizí. Například myšlenku „Naučil jsem se ho vskutku rychle“ lze v závislosti na svém původu říct takto: mi lernis ĝin vere rapide, vere rapide mi lernis ĝin, mi ĝin lernis vere rapide, ĝin vere rapide mi lernis. Století používání dokázalo, že tyto rozdíly vůbec nepřekážejí vzájemnému porozumění. Jako bývalý překladatel OSN mohu dosvědčit, že esperanto je vynikající jazyk na překlad. Je přesnější než angličtina a lépe se hodí na právníké a vědecké texty. Je dobře přizpůsobené humoru a poezii a je zvláště vhodné na vyjádření citů a emocí, protože formy, které se spontánně formují v mysli nikdy nemusí být bržděny výjimkami, složitou gramatikou nebo nedostatečně soudrzným systémem odvozování..

Pokud v esperantu umíte říct „měsíc - luno“, nemusíte se učit „měsíční - luna“. Slovo si vytvoříte sami. Stejně jako „město – urbo“, „městský – urba“, „rok – jaro“, „roční – jara“. Tato možnost volně skládat části s pevným významem, vlastnost, kterou má esperanto společnou s čínštinou, poskytuje bohatou a rozsáhlou slovní zásobu bez vysokých nároků na paměť. Od roku 1985 neuběhl ani jediný den, kdy by se esperanto zrovna nepoužívalo na mezinárodním kongrese, konferenci nebo jiném setkání někde ve světě. Je často používané na internetu a existuje esperantská verze Google nebo Wikipedie.

Politická vůle posunout ho vpřed by lidstvo vyléčila z afázie, která se projevuje u většiny z nás v kontaktu s cizincem. Kdyby se státy rozhodly koordinovaně organizovat vyučování esperanta ve všech školách světa, spolu s doporučením pro dospělé věnovat se mu 10 minut každý den po dobu 3 měsíců, 10 minut to je míň než potřebujete na vyluštění křížovky nebo sudoku, to by spustilo lavinový efekt, který by časem úplně změnil jazykové panorama naší planety. Každý by si zachoval svou mateřštinu, zároveň by však získal praktický nástroj ke komunikaci s člověkem odkudkoliv. Bylo by více spravedlnosti pro všechny národy, lepší porozumění ve všech oblastech a mnohem lepší využití peněz daňových poplatníků. Ekonom François Grin vypočítal, že pokud by Evropa přijala esperanto, ušetřila by každoročně 25.000.000.000 euro, tj. každoroční úspora 35.000.000.000 US\$. Nestojí za to tato fakta seriózně zvážít a podle nich konat?

Děkuji za pozornost

Kontakt: info@claudepiron.info